

Чарлі і шоколадна фабрика (скорочено)

Роальд Дал

Роальд Дал

Чарлі і шоколадна фабрика

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 1. А ось і Чарлі

На краю міста в дерев'яній хатинці на дві кімнати жили хлопчик Чарлі Бакет, його батьки і бабусі з дідусями. Батьків пана Бакета звали дідунь Джо та бабуся Джозефіна. А батьків пані Бакет звали дідусь Джордж та бабуня Джорджина. Усі семеро жили дуже вбого і в тяжких умовах. На єдиному ліжку лежали усі старенькі, вони ніколи й не злазили. Пан і пані Бакети спали з малим Чарлі Бакетом в іншій кімнатці, на матрацах на підлозі.

З усієї родини роботу мав тільки пан Бакет. Він працював на фабриці зубної пасти, де цілий день накручував кришечки на тюбики з пастою. Грошей не вистачало навіть на харчі. На сніданок вони їли хліб з маргарином, на обід — варену картоплю з капустою, а на вечерю — капустняк. Трохи краще бувало в неділю: хоч страви готували ті самі, але кожному дозволялося з'їсти по дві порції.

Чарлі було найгірше, бо він ріс. Понад усе йому хотілося шоколаду. Йдучи вранці до школи, Чарлі бачив у вітринах крамничок цілі стоси величезних шоколадних плиток. Він зупинявся й дивився на них, притискаючись носом до скла і стікаючи слиною. Лише на свій день народження хлопчик отримував невеличку шоколадну плиточку, яку примудрявся їсти по маленькій крихті більш як місяць.

Майже біля самої хатинки, де мешкав Чарлі, стояла величезна шоколадна фабрика, яка називалася "Вонка". Її власник, містер Віллі Вонка, був найкращий за всі часи виробник і винахідник шоколадних цукерок. Фабрика була оточена височенним муром з величезною залізною брамою, вона вся диміла й химерно гула. Довкола розносилися розкішні пахощі шоколаду. Малий Чарлі вдихав цей неповторний шоколадний запах і прагнув потрапити на фабрику й побачити, що ж там усередині.

Розділ 2. Фабрика містера Віллі Вонка

Вечорами Чарлі завжди заходив у кімнатку до дідусів і бабусь, щоб послухати їхні розповіді. Усі старенькі мали за 90 років. Були вони зморщені й худі, мов кістяки. Удень вони з нудьги дрімали, але ввечері, коли приходив онук, сідали на ліжку, і починалася розмова. Чарлі був їхньою єдиною в житті радістю.

Якось Чарлі запитав їх, чи справді фабрика "Вонка" найбільша в світі. Дідусі з

бабусями відповіли, що фабрика в 50 разів більша за будь-яку іншу фабрику, а містер Віллі Вонка — дивовижний, фантастичний, неймовірний виробник шоколаду.

Дідунь Джо був з усіх чотирьох найстарший. Мав 96 з гаком, був слабкий та кволий і цілий день майже не розмовляв. Але почувши про Вонка, з захопленням почав розповідати, що той виробляє не тільки шоколадні цукерки, а має фантастичні винаходи: шоколадне морозиво, яке годинами не тане без холодильника; зефір, що має смак фіалок; карамельки, які, поки їх смочеш, кожні 10 секунд міняють колір; жуйка, яка ніколи не втрачає смаку, і цукеркові кульки, які можна роздути до неймовірних розмірів, а тоді проштрикнути шпилькою і проковтнути.

Розділ 3. Містер Вонка та Індійський принц

Дідунь розповів історію про принца Пондівішну, якому містер Вонка аж у Індії побудував на замовлення величезний палац з самісінького шоколаду. Там було сто кімнат, і все було зроблене з темного чи світлого шоколаду. Коли все було завершено, містер Вонка сказав принцові Пондівішні, щоб той швидше усе їв, бо розтане. Та принц хотів жити у палаці. Настав спекотний день, палац почав поволі танути й розтікатися по землі. Божевільний принц, який дрімав собі у вітальні, поплив в озері шоколаду.

Потім дідунь Джо додав, що на всіх фабриках є працівники, які щоранку й щовечора заходять і виходять з воріт... на всіх, окрім фабрики "Вонка". Ніхто не бачив, щоб туди заходили люди чи виходили звідти. Чарлі було цікаво, хто ж там працює, але пані Бакет сказала, що синові пора спати.

Розділ 4. Таємні працівники

На другий вечір дідунь Джо повів розповідь далі. Чарлі довідався, що ще недавно на фабриці містера Віллі Вонки працювали тисячі працівників. Аж раптом якогось дня містер Вонка мусив попросити їх усіх піти додому й більше ніколи не вертатися. А все це сталося через шпигунів, яких на фабрику прислали інші виробники шоколаду. Незабаром фабрика Фікельґрубера почала виробляти морозиво, яке не тануло навіть під пекучим сонцем. Потім фабрика пана Тицьноса випустила жуйку, що не втрачала аромату, скільки її не жуї. І так далі.

Тоді Вонка звільнив людей, замкнув головну браму й повісив на неї ланцюга. Отак зненацька величезна шоколадна фабрика містера Вонки завмерла й спорожніла. З димарів перестав іти дим, стих гул машин, і не було відтоді випущено жоднісінької шоколадки чи цукерочки. Минули місяці, а тоді сталося щось дивовижне. Фабрика знову запрацювала, хоч величезна залізна брама була замкнена, і висів ланцюг, а самого містера Вонки ніде не було видно. Відтоді фабрика так і працює, ось уже 10 років. А шоколадки й цукерки, виготовлені на ній, стають усе смачніші й фантастичніші.

Чарлі запитав, хто ж там працює, та дідусь сказав, що цього не знає ніхто. Відомо лише те, що ті, хто там працює, — малесенькі. Саме тут до кімнати зайшов пан Бакет, батько Чарлі. Він повернувся з роботи і приніс газету, у якій було написано, що нарешті фабрику "Вонка" відкриють для кількох щасливців.

Розділ 5. Золоті квитки

Пан Бакет прочитав усім з газети, що Віллі Вонка вирішив дозволити цього року відвідати фабрику 5 дітям. Він сам покаже їм всі фабричні таємниці та чари. Наприкінці екскурсії всі вони як спеціальний дарунок отримають стільки шоколадок і цукерок, що їм вистачить на все життя!

Щоб потрапити на фабрику, потрібно знайти Золотий квиток. Усі 5 квитків було надруковано на золотому папері й заховано під звичайнісінькими обгортками звичайнісіньких шоколадних батончиків. Ці п'ять батончиків можуть опинитися в будь-якій крамничці у будь-якій країні світу.

Почувши такі новини, дідунь Джо сказав, що тепер усі купуватимуть батончики "Вонка", він продасть шоколадок більше, ніж будь-коли! Яка ж то буде радість знайти квиток! Чарлі сказав, що в нього немає надії знайти квиток, адже він отримує тільки одну шоколадку на рік. Бабуня Джорджина нагадала хлопчику, що за тиждень у нього день народження. Та дідусь Джордж засумнівався: Золоті квитки скоріше знайдуть ті діти, які мають змогу купувати шоколадки щодня.

Розділ 6. Два перші щасливці

Уже на другий день знайшли перший Золотий квиток. Щасливцем виявився Августус Глуп, і на першій сторінці вечірньої газети, яку читав пан Бакет, красувалося його велике фото. Цей 9-річний хлопець був дуже товстий, а лице нагадувало потворну грудку тіста з маленькими смородинками очей, що зажерливо поглядали на світ.

Зненацька світ охопила лихоманка купувати цукерки. Усі несамовито шукали решту безцінних квиточків. В одному місті відомий бандит пограбував банк на п'ять тисяч доларів і того ж дня потратив усі гроші на шоколадні батончики. У Росії одна жінка, Сара Рус, заявила, що знайшла другий квиток, але він виявився майстерною підробкою.

Раптом, саме перед днем народження Чарлі Бакета, газети сповістили, що знайшовся другий Золотий квиток. Цього разу пощастило дівчинці, яку звали Верука Солт і яка жила зі своїми заможними батьками в далекому величезному місті. Веруччин батько, пан Солт, признався в інтерв'ю, що коли доня забажала мати Золотий квиток, він скупив шоколадні батончики "Вонка" сотнями тисяч. Тоді віз на власну фабрику, де працювала майже сотня жінок. Ці жінки з ранку до вечора зривали з батончиків обгортки, поки на четвертий день не знайшли квиток для Веруки.

"Ця ще гірша за того товстуна", — скривилася бабуся Джозефіна. Чарлі зрозумів, що батько дівчинки зробив не дуже чесно. Дідунь Джо сказав, що Веруку занадто панькають.

Розділ 7. День народження Чарлі

Наступного дня сім'я привітала Чарлі з днем народження. Хлопчик отримав свій єдиний дарунок. На обгортці було написано: "Високочудесний зефірмелад Вонки". Перед тим, як Чарлі почав розгортати батончик, батьки намагалися лагідно й м'яко

підготувати його до розчарування, адже всі знали, що смішно було сподіватися знайти чарівний квиток.

Чарлі роздер обгортку, там не було й сліду Золотого квитка. Хлопчик хотів поділитися батончиком з батьками і бабусями з дідусями, але ті відмовилися.

Розділ 8. Знайдено ще два Золоті квитки

Того вечора газета пана Бакета повідомила про знахідку не лише третього Золотого квитка, а й четвертого. Пан Бакет прочитав вголос, що третій квиток знайшла Віолета Бореґард. Ця дівчинка безперестанку жувала жуйку, лише коли їла, приліплювала її за вухо. Та крім того, вона жувала шматочок жуйки уже три місяці. На ніч Віолета приліплювала її до бильця ліжка. А ще дівчинка чіпляла липкі пожовані грудочки на ліфтові кнопки. Найбільше це не подобалося жінкам в дорогих рукавичках.

Четвертий Золотий квиток знайшов хлопець Майк Тіві. Він не хотів давати інтерв'ю, бо дивився телевизор. 9-річний хлопець понад усе любив дивитися фільми про бандитів і стрілянину. Він і сам був обвішаний іграшковими пістолетами й автоматами.

Залишився один-єдиний квиточок, і бабуня Джорджина зітхала і говорила, що цей квиток знову дістанеться якійсь огидній малій почварі, яка його не заслужила.

Розділ 9. Дідунь Джо іде на ризик

На другий день, коли Чарлі вернувся зі школи й зайшов до дідусів і бабусь, то побачив, що не спить лише дідунь Джо. Старенький тихо покликав до себе онука і віддав йому свої останні гроші, 10-центову монету. Дідусь сказав, що це його таємний скарб, ніхто про нього не знає, і він хоче, щоб Чарлі купив батончик.

Чарлі взяв срібну монетку і миттю вислизнув з кімнати. За п'ять хвилин він уже повернувся і показав батончик. Разом з дідусем хлопчик відкрив батончик, але квитка там не було.

Розділ 10. Родина починає голодувати

За два наступні тижні стало страшенно холодно. Спочатку випало багато снігу, потім зірвався сильний крижаний вітер, що не вщухав кілька днів. У хатинці було дуже холодно, а її мешканцям хотілося їсти.

Фабрика зубної пасти, де працював пан Бакет, зненацька збанкрутувала й мусила закритися. Пан Бакет негайно почав шукати іншої роботи. Проте дарма. Врешті-решт заробити кілька пенсів він міг тільки розчищаючи сніг на вулицях. Але цього не вистачало, щоб купити хоч би четвертину потрібних харчів. Становище ставало нестерпне. Тепер на сніданок кожен отримував тільки по шматочку хліба, а на обід — половинку вареної картоплини. Помалу в хатинці почали голодувати.

Дідунь Джо говорив, що Чарлі повинен їсти більше, бо росте і стає схожий на скелет. Та хлопчик відмовлявся брати харчі, які йому віддавала сім'я.

Чарлі Бакет почав непомітно міняти свої звички, заощаджуючи сили. Уранці виходив з хати на 10 хвилин раніше, щоб до школи не бігти, а йти помалу. На перерві сидів тихенько й нерухомо в класі, тоді як інші діти гасали на подвір'ї, борюкалися в снігу й кидалися сніжками. Тепер він усе робив повільно й обережно, щоб уникнути виснаження.

А одного дня, коли він ішов зі школи, ховаючи обличчя від крижаного вітру (і помирав з голоду, як ніколи), його погляд зненацька впав на якийсь папірець, що лежав у канаві на снігу. Це була однодоларова банкнота! Це означало їжу. Чарлі взяв долар і рушив до найближчої крамнички. Він хотів купити один солодкий батончик і з'їсти увесь, а решту грошей віддати мамі.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 11. Чудо

Чоловік за прилавком був жирний і вгодований. Він продав Чарлі один "Високочудесний зефірмелад Вонки". Чарлі схопив шоколадку, миттю зірвав обгортку і вп'явся в неї зубами. Продавцю було шкода голодного хлопчика, він радив їсти потроху, бо болітиме живіт. Не минуло й пів хвилини, як Чарлі з'їв батончик. Тоді він попросив продати ще один такий самий батончик.

Чарлі взяв, здер обгортку... і раптом... з-під обгортки... блиснуло золотим сяйвом. Серце в нього завмерло. Продавець закричав: "Це ж Золотий квиток! Ти знайшов останній Золотий квиток!" За кілька секунд навколо Чарлі з'юрмилося люди. Хлопчикові паморочилася голова. Хтось пропонував йому гроші взамін на квиток. Якась жінка пропонувала 500 доларів. Гладкий продавець попросив людей дати Чарлі спокій, а хлопчикові порадив швидко нести квиток додому, доки не загубив. Чоловік був радий за хлопця і розумів, що квиток був дуже потрібний Чарлі.

За п'ять хвилин він був удома.

Розділ 12. Що було написано на Золотому квитку

Пані Бакет була в кімнаті стареньких — занесла їм вечірній суп. Чарлі прибіг у кімнату і розповів про усе, що трапилося. Четверо стареньких, що сиділи на ліжку з мисками супу на колінах, повипускали з рук ложки і наче попримерзали до подушок. Секунд з 10 у кімнаті панувала мертва тиша. Потім дідунь Джо, побачивши квиток, закричав "Ура!" і підскочив на ліжку. Цей дідуган, що мав 96 з половиною років, що вже 20 років не вставав з ліжка, зістрибнув у піжамі на підлогу й переможно затанцював. Тієї ж миті відчинилися двері і до хатини увійшов пан Бакет. Цілісінький день він розгрібав на вулицях сніг. Йому швиденько все розповіли, і він прочитав уголос запрошення на квитку.

Містер Віллі Вонка обіцяв надзвичайні події, чудові несподіванки. Він обіцяв, що коли настане пора повертатися, за Чарлі їхатиме до самого дому ціла колона величезних вантажівок. Ці вантажівки будуть заповнені чудовими солодощами, яких йому з рідними вистачить на багато років. Та це аж ніяк не найцікавіше з того, що станеться в день хлопчикового візиту. Відвідини мали відбутися 1 лютого, Чарлі мав підійти до фабричної брами рівно о 10 ранку. Він мав право взяти з собою одного чи двох родичів, які пильнували б, щоб він не наробив якої шкоди.

Пані Бакет сказала, що 1 лютого завтра. Дідунь Джо порадив Чарлі готуватися: умитися, відмити руки, обрізати нігті, наваксувати черевики, відшкрябати зі штанів

увесь бруд. Усі почали вирішувати, з ким хлопчик піде на фабрику. Пан Бакет сказав, що з них усіх найбільше заслуговує піти саме дідунь Джо. Пані Бакет сказала, що точно не зможе на цілий день покинути трьох стареньких самих-самісіньких.

Тут знадвору щосили загрюкали в двері. То прийшли кореспонденти та фотографи. Кілька годин у хатині панував страшенний гармидер і лиш опівночі пан Бакет спромігся всіх випхати, щоб Чарлі нарешті ліг спати.

Розділ 13. Настав щасливий день

Уранці щасливого дня яскраво сяяло сонечко, але стояв лютий холод. Перед брамою фабрики зібрався величезний натовп, що хотів бачити 5 щасливих власників квитків. Просто перед воротами, ретельно загороджені від натовпу поліцаями, стояли 5 знаменитих дітей, разом з дорослими, що їх привели. Серед усіх височіла кістлява постать дідуня Джо, що стояв мовчки і міцно тримав за руку малого Чарлі Бакета.

Натовп розглядав щасливчиків. Віолета Бореґард продовжувала жувати свою стару гумку. Августус Глуп був такий же товстий, як на фото. Майк Тіві був обвішаний пістолями. А Верука Солт, батько якої купив пів мільйона батончиків, була одягнена в сріблясту норкову шубу. Про Чарлі Бакета і дідуся натовп сказав, що то "худющий курдупель, що стоїть біля дідугана, схожого на скелет".

Десь удалині годинник на церковній вежі забамкав 10-ту. Залізні ворота фабрики почали відчинятися, і з'явився Віллі Вонка.

Розділ 14. Містер Віллі Вонка

То був дивовижний чоловік. На голові він мав чорний циліндр, одягнений був у фрак з розкішного темно-фіолетового оксамиту. Штани мав темно-зелені, рукавички — перламутрово-сірі. А в руці тримав елегантну тростину з золотою бамбулькою. З його підборіддя стирчала акуратна чорна цапина борідка. Очі він мав невимовно ясні.

Віллі Вонка радісно зустрів дітей і запросив на фабрику. Перед цим він переглянув Золоті квитки. Першим пройшов за ворота гладкий хлопець, Августус Глуп, з батьками. Потім Верука Солт у норковій шубці. Наступні двоє дітей, Віолета Бореґард і Майк Тіві, ступили вперед, показали квитки, а містер Вонка так енергійно їх вітав, що трохи не повідривав рук. Останніми зайшли Чарлі з дідусем. Містер Вонка сказав, що дуже щасливий за хлопчика.

Великі залізні ворота за спиною повільно зачинялися. Юрба за ними й далі штовхалася й галасувала. Чарлі востаннє глянув на людей. І ось ворота з гуркотом зачинилися і зовнішній світ пропав з виду.

Містер Вонка повів усіх у великі червоні двері. Чарлі Бакет опинився в довжелезному коридорі, що безкінечно тягнувся хтозна-куди. Коридор був такий широкий, що легко проїхав би автомобіль. Стіни були блідо-рожеві, а освітлення — м'яке й затишне. Містер Вонка сказав, що це головний коридор. Він попросив повісити шуби й шапки на вішак і йти за ним.

Це був чималий гурт людей: 9 дорослих і 5 дітей. Почалася штовханина, коли всі кинулися бігти коридором, намагаючись не відстати від містера Вонка, який безліч разів завертав то ліворуч, то праворуч. Він гукнув, що всі коридори спускаються вниз,

бо велетенські цехи фабрики розташовані глибоко під землею.

Коридори знижувалися дедалі крутіше. І раптом містер Вонка зупинився перед дверима, на яких було написано "Шоколадний цех".

Розділ 15. Шоколадний цех

Містер Вонка сказав, що це мозковий центр усієї фабрики, серце всього бізнесу. Усі зайшли і опинилися посеред чудової долини. Обабіч простягалися зелені луки, а поміж них текла велика коричнева ріка. Посеред ріки шумів велетенський водоспад. Під ним звідкілясь із височенної стелі звисало до самісінької річки ціле гроно велетенських скляних труб. Було їх з добрий десяток, і вони висмоктували з річки шоколад, переганяючи бозна-куди. Річкові береги поросли мальовничими деревами й кущами. Луки були всіяні тисячами квіточок жовтця.

Містер Вонка розповів, що труби засмоктують шоколад і розносять його по всіх фабричних цехах. Діти та їхні батьки не могли з подиву промовити й слова. Вони були приголомшені, вражені й розгублені. Ще більше вони здивувалися, коли дізналися, що усе тут їстівне: дерева, трава, жовтець.

Усі механічно нахилилися й зірвали по стеблинці трави, а Августус Глуп хапнув одразу цілу жменю. Дідунь Джо сказав Чарлі, що з'їв би усе поле. Раптом усі побачили якихось маленьких істот, що були їм по коліна. Містер Вонка пояснив, що це умпа-лумпи.

Розділ 16. Умпа-Лумпи

Він розповів, що ці люди прибули сюди прямо з Лумпаландії. Це така жахлива країна, де нема нічого, крім густючих джунглів. Там кишить найнебезпечнішими у світі звірюками. Умпа-лумпи мусили жити у хатинках на деревах, щоб урятуватися від хижаків. Понад усе їм хотілося бобів какао, та вони ніде не могли їх роздобути. Умпа-лумпа був щасливий, коли за рік вдавалося знайти три-чотири какаові боби. Коли містер Вонка прибув до цих людей, то запропонував їм перебиратися в його країну і жити на фабриці, а за це вони отримуватимуть какао-боби.

Містер Вонка перевіз їх контрабандою у великих ящиках з дірочками, і всі добралися живі й здорові. Вони чудові працівники. Усі вже говорять по-нашому. Люблять танці й музику. Постійно складають пісні. Але вони досить пустотливі. А одягаються, наче й досі живуть у джунглях. Чоловіки носять тільки оленячі шкури. Жінки носять листочки, а діти взагалі нічого не носять.

Верука Солт, яка звикла отримувати все, що хотіла, раптом закричала, що хоче собі умпа-лумпу. Батько пообіцяв їй до вечора дістати.

Несподівано пані Глуп почала кликати свого сина Августуса, бо він встиг нищечком підкрастися до річки і тепер стояв на березі навколішки, з шаленою швидкістю заливаючи собі жменями в рот рідкий гарячий шоколад.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 17. Августус Глуп вилітає в трубу

Коли містер Вонка обернувся й побачив, що робить Августус Глуп, то закричав, що такого робити не треба, бо він забруднює шоколад. Августус ніби оглух і не чув нічого, крім поклику свого велетенського шлунка. Він простягся долі на весь зріст, витяг шию і по-собачому сьорбав з річки шоколад.

Раптом пролунав пронизливий вереск, а тоді Августус Глуп упав у річку і миттю зник під коричневою поверхнею. Батьки хлопця кричали, а той вигулькував і благав про допомогу. Поки пан Глуп готувався стрибнути у шоколад, нещасного хлопчиська затягнуло у велику трубу. Оскільки труба була скляна, то всі чітко побачили, як Августус Глуп летить головою вперед, мов вистрілена торпеда. Через свій великий живіт він швидко застряг. Тиск був неймовірний, і Августус знову шугонув угору. Коли хлопець зник, а батьки кинулися до містера Вонки, той заспокоїв усіх і сказав, що Августус трохи покатається, та й усе. Труба, по якій помчав Августус, виходила прямісінько в цех, де виготовляли полуничну помадку в шоколаді. Мама хлопця обізвала містера Вонку потворою, але той лише сміявся і говорив, що нічого з малим не станеться.

Містер Вонка викликав умпа-лумпа і попросив відвести пана й пані Глупів у помадковий цех і знайти їхнього сина Августуса, який щойно вилетів у трубу. Містер Вонка попередив, що коли хлопець довго побуде в шоколадомішалці, то може перетекти в казан для помадок, а то вже буде катастрофа. Помадка стане неістівна! Пані Глуп люто верескнула. Чоловік і жінка поспішили за своїм крихітним супровідником, а п'ятеро умпа-лумпів на другому березі річки раптом почали підстрибувати, танцювати й шалено гатити в манюсінські барабанчики. Вони співали пісню про Августуса Глупа, скупого тюфтельку-товстопупа, який день і ніч жере. Умпа-лумпи також співали про те, що постараються змінити хлопця на краще. Містер Вонка попросив усіх не вірити жодному їхньому слову, бо це все вигадки й нісенітниці.

Розділ 18. По шоколадній річці

На теплій шоколадній ріці з'явився дивовижний рожевий човен. Це був великий весловий човен з високим носом і високою кормою, за веслами сиділи безліч умпа-лумпів. Містер Вонка сказав, що це його особиста яхта, яку він видовбав з величезної карамельки.

Коли човен пристав до берега, сотня умпа-лумпів сперлася на весла й реготала, розглядаючи гостей.

Щойно всі безпечно розмістилися в човні, як умпа-лумпи відштовхнули його від берега й налягли на весла. Верука Солт заявила татові, що хоче такого човна і багато умпа-лумпів, і шоколадну річку і ще хочу... хочу...

Дідусь і Чарлі сиділи на кормі. Хлопець і подумати не міг, що попереду на них можуть чекати ще більші чудасії. Раптом містер Вонка, що сидів навпроти Чарлі, понишпорив на дні човна, знайшов великого кухля, занурив у річку й зачерпнув шоколаду. Він дав Чарлі кухоль і сказав: "Випий, тобі піде на користь. Щоб не померти з голоду". Потім містер Вонка наповнив ще одного кухля й подав дідуневі Джо.

Човен линув за течією. Річка вужчала. Попереду був якийсь темний тунель, човен

несло туди. Пасажири злякано залементували. У темноті на адресу містера Вонка понеслися лайливі слова: "Навіжений! Псих! Очманілий! Ненормальний! Придуркуватий!" і так далі. "Ні, він не такий!" — заперечив дідунь Джо.

Спалахнуло світло, Чарлі побачив, що вони опинились у велетенській трубі, течія була дуже стрімка, умпа-лумпи веслували, мов навіжені. У стіні були двері, які вони швидко минали. Чарлі встигав прочитати написи: "Склад номер 54. Усі сорти кремів...", "Склад номер 71. Бити — всіх форм і розмірів", "Склад номер 77 — усі сорти бобів...". За п'ять секунд попереду з'явилися яскраво-червоні двері, і містер Вонка наказав спинити човна.

Розділ 19. Цех винаходів — вічні барбариски й волосяні іриски

На дверях був напис: "Цех винаходів — стороннім вхід заборонено". Містер Вонка витяг з кишені ключа і відімкнув. Він розповів, що тут найважливіший цех усієї фабрики, бо тут готуються, киплять і булькають усі його найновіші і найтаємніші винаходи. Чоловік попросив нічого не торкати, не чіпати й не куштувати.

Він відчинив двері і ступив з човна прямо в цех. Четверо дітей з батьками кинулися за ним. Велетенська зала нагадувала якусь відьомську кухню. Скрізь кипіли й булькали на величезних плитах чорні металеві казани, а ще свистіли чайники, шипіли каструлі, бряжчали й шкварчали дивні залізні апарати по стінах і по стелі зміїлися труби, і всю залу наповнювали дим, пара та розкішні смачні пахощі.

Стало видно, що містер Вонка цей цех любить найбільше. Він заглядав до казанів, оглядав усе, біля апаратів переставляв важелі. Біля одного апарата він сказав, що виробляє тут вічні барбариски. Він їх винайшов спеціально для дітей, яким дають дуже мало кишенькових грошей. Можна покласти вічну барбариску в рота і смоктати-смоктати-смоктати, і вона ніколи не поменшає!

Містер Вонка побіг до протилежної стіни і сказав, що тут працює над волосяними ірисками. З'їси хоч отакісінький шматочок — і рівно за пів години на голові виросте копиця густого шовковистого волосся! І вуса! І борода! Та поки що іриски діють занадто сильно.

Потім чоловік вирішив показати те, чим страшенно пишався.

Розділ 20. Велика жуйкова машина

Містер Вонка підвів гостей до велетенської машини, що стояла в самісінькому центрі цеху винаходів. Він натиснув три різні кнопки. По сотнях скляних трубочок щось почало текти, чвиркаючи у велику балію вниз. З трубок хлюпали й плюскали всі барви веселки. А коли балія майже наповнилася, містер Вонка натис іншу кнопку, у величезній балії завирував величезний міксер, змішуючи різнобарвні рідини. Поступово суміш почала пінитися. Піни ставало дедалі більше й більше, а суміш мінилася всіма кольорами. Потім піниста синя суміш з величезної балії почала всмоктуватися назад у нутро машини. Згодом у машини збоку вискочила маленька шухлядка, там лежала сіра жуйка. "І це все?" — з відразою скривився Майк Тіві. Містер Вонка сказав, що це плиточка найдивовижнішої, найказковішої, найфантастичнішої жуйки на світі!

Розділ 21. Чао, Віолето

Він розповів, що ця жувальна гумка замінює харчі. Одна крихітна смужечка гумки, що тут лежить, дорівнює повноцінному обіду з трьох страв! Оцей шматок жуйки поєднує в собі томатний суп, смажене м'ясо та чорничний пиріг, хоча можна замовити все, чого душа забажає!

Віолета Бореґард, яка найбільше любила жуйки, миттю вийняла з рота власну рекордну жуйку й приліпила її за ліве вухо. Дівчинка попросила дати їй чарівну жуйку. Мама попередила її не робити дурниць. Містер Вонка порадив не ризикувати, бо жуйку треба ще вдосконалювати. Та перш, ніж містер Вонка встиг її зупинити, Віолета простягла гладку руку, хапнула з шухлядки плиточку жуйки і кинула в рот. І відразу її потужні натреновані щелепи почали клацати, мов обценьки. Дівчинка почала коментувати, що їсть зараз томатний суп, потім було смажене м'ясо, запечена картопля. Пан Бореґард запишався, що його дочка перша в світі їсть обід з жувальної гумки. Містер Вонка не переставав просити виплюнути жуйку.

Нарешті Віолета повідомила, що їсть чорничний пиріг з вершками. Та раптом дівчинка почала чорніти і синіти. Все тіло стало сліпучо-фіолетово-чорне, як чорничний сік. Потім дівчинка почала роздуватися, стала повітряною кулею, яка була схожа на чорницю. Від самої Віолети Бореґард лишилося тільки по парі крихітних ніжок та ручок, що стирчали з величезної круглої ягоди, та ще малесенька голівка нагорі.

Пані Бореґард закричала, щоб містер Вонка врятував її дочку. Він покликав 10 умпа-лумпів і наказав відвезти панночку Бореґард у сокочавильний цех. Пан і пані Бореґард побігли за умпа-лумпами. І тут Чарлі з дідусем почули нові пісню. Умпа-лумпи співали про те, що нема гіршого, як бачити дурну дивачку, яка весь час жує жувачку.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 22. По коридору

Залишилося ще 3 дітей, і містер Вонка повів їх далі. Чарлі запитав його, чи стане Віолета Бореґард хоч колись нормальною, чи так назавжди й залишиться чорницею. Містер Вонка відповів, що з неї миттю вичавлять соки. З сокочавильної машини Віолета вийде тоненька, як сопілочка, і буде гарного, насиченого фіолетового кольору з голови до п'ят! Та нічого не вдієш! От що буває, коли цілісінькими днями жувати гидку жуйку!

Чарлі Бакет побачив, що вони знову опинилися в якомусь із довжелезних рожевих коридорів. Від нього навсібіч відходило безліч інших рожевих коридорів. Містер Вонка мчав попереду, завертаючи то ліворуч, то праворуч, а дідунь Джо все примовляв: "Міцно тримайся за руку, Чарлі. Тут загубитися — це страшно".

Двері траплялися щодвадцять кроків, і на всіх було щось написано. На одних було написано: "Їстівні зефірні подушечки", на інших — "Лизальні шпалери для дитячих кімнат". Були ще написи: "Гаряче морозиво для холодних днів", "Корови, що дояться

молоком", "Летючі шипучки".

На ще одних дверях був напис: "Квадратні цукерки, що обертаються круглими".

Розділ 23. Квадратні цукерки, що обертаються круглими

Усі зупинилися і з'юрмилися біля тих дверей, верхня половинка яких була скляна. Дідунь Джо підняв Чарлі, щоб тому краще було видно. Хлопчик побачив довжелезного стола, на якому нескінченними рядами лежали квадратні білі цукерочки, а умпа-лумпи старанно малювали на цукерках смішні личка. "Не бачу, щоб вони ставали круглими", — знизав плечима Майк Тіві. Верука Солт погодилась з Майком. Містер Вонка нагадав: вони квадратні, але обертаються круглими. Верука Солт сперечалася, що цукерки квадратні. Її мама сказала, що містер Вонка їх обманює.

Містер Вонка витяг з кишені ключа, відімкнув двері, розчинив їх навстіж... і раптом... на звук відкривання дверей усі малесенькі квадратні цукерочки почали хутко обертатися круглими личками до входу, щоб бачити, хто прийшов. "От бачите! — переможно вигукнув той. — Вони обернулися круглими личками! І нема чого сперечатися! Це квадратні цукерки, що обертаються круглими личками!"

Усі пішли далі і от підійшли до довжелезних сходів. Містер Вонка з'їхав перилами донизу. Троє дітлахів зробили так само. Пані Солт і пані Тіві, єдині жінки, що залишилися в товаристві, вже добряче втомилися. Пані Солт сопіла, як носоріг.

Розділ 24. Верука в горіховому цеху

Містер Вонка помчав по коридору. На наступних дверях, до яких вони підбігли, був напис: "Горіховий цех". Вонка попросив зазирнути у скляне віконечко в дверях, але не заходити. Усі з'юрмилися біля дверей. Видовище було прецікаве: мабуть, з сотня білок сиділа на високих стільчиках довкола великого стола. На столі лежали гори волоських горіхів, що їх з величезною швидкістю лущили білки. Вони працювали, мов скажені. Містер Вонка пояснив, що лише білки можуть лущити, щоб сам горішок лишався цілим. Це надзвичайно важко. А він вимагає, щоб на фабриці використовували тільки цілі горішки.

Верука Солт раптом скрикнула, що хоче мати білочку. Вдома вона вже мала безліч домашніх улюбленців, але їй хотілося ще. Пані Солт пообіцяла дочці, що за першої-ліпшої нагоди дістане їй білочку. Та Верука верещала, що їй потрібно саме зараз. Пан Солт, Веруччин батько, витяг гаманця і уже хотів купити тваринку, та містер Вонка сказав, що білочки не продаються. Верука відчинила двері і зайшла у цех, хоч містер Вонка кричав не робити цього.

Дівчина простягла руку, щоб ухопити білочку, та у кімнаті все раптом закружляло, ніби спалахнула руда блискавка, і всі-всі-всі білки, що сиділи за столом, стрибнули на Веруку, вчепившись їй у тіло. Потім білочки тримали Веруку, а найголовніша білка видряпалася дівчинці на спину й почала стукати бідолашне дівчисько по голові суглобами кігтика. "Перевіряють, чи не зіпсута всередині", — пояснив містер Вонка. Білочки зрозуміли, що Веручина голова зіпсута, тому потягнули її до великого отвору, куди викидали шкаралупки. Так дівчинка опинилася у сміттєпроводі, а потім в головну каналізаційну трубу, в яку стікають нечистоти з усіх куточків фабрики. Потім вони

потрапляли у сміттєспалювач. Почувши це, батьки дівчинки почали сварити містера Вонку. Той сказав, що дівчинка могла застрягти біля вхідної діри, а якщо це так, то батьки можуть зайти у витягти її. Та коли пан і пані Солт зайшли у цех, білочки скинули у діру і їх.

Чарлі запитав містера Вонку, що ж тепер буде з Солтами. Містер Вонка сказав, що внизу їх зловлять, а сміттєспалювач працює через день, сьогодні його не розпалюють. Тут дідунь Джо почув ще одну пісеньку умпа-лумпів. Ті співали про вередливу Веруку Солт, яка потрапила у сміття, а зіпсували дівчину саме батьки, які постійно їй потурали.

Розділ 25. Великий скляний ліфт

Містер Вонка пообіцяв, що всі діти, які зникли, вийдуть сухі з води. З ним залишились Майк Тіві та Чарлі Бакет. І ще було троє дорослих — пан і пані Тіві та дідунь Джо.

Тепер вони мали їхати ліфтом. Містер Вонка метнувся через коридор до подвійних дверей. Двері розсунулися. Двоє дітей і дорослі зайшли всередину. Чарлі Бакет здивувався, бо скрізь у ліфті були кнопки. Біля кожної була крихітна наклейка з назвою приміщення, в яке потрапиш, коли натиснеш цю кнопку.

Цей ліфт вмів їздити боком, скоком, уздовж, навскоси і... на небеси! Кабіну ліфта було зроблено з товстого прозорого скла, щоб було добре все видно. Чарлі швиденько почав читати написи біля кнопок: "Шахта з видобування драже "Морські камінчики" — глибина 3 кілометри", "Льодяникова ковзанка", "Водяні пістолети з полуничним соком", "Вибухові цукерки для ваших ворогів", "Карамелькові пломби — забудьте про зубних лікарів", "Невидимі шоколадки, щоб їсти на уроці"...Майк Тіві поцікавився, чи немає тут "Телевізійного цеху". Містер Вонка сказав, що є, і показав на кнопку. Там було написано "Телевізійний шоколад".

Майк Тіві натиснув кнопку, ліфт смикнувся вбік, всі пасажери (крім містера Вонки, котрий тримався за ремінець, що звисав зі стелі) попадали на підлогу. Та щойно вони почали вставати, як ліфт різко змінив напрямок і хитнувся в інший бік. І знову всі попадали. Дідунь Джо схопився за ремінець, Чарлі, який так високо не діставав, обхопив дідуневі ноги й міцно в них вчепився. Чарлі здавалося, що він на американських гірках. Крізь скляні стінки ліфта вони уривками бачили різні цікавинки й чудасії, що діялися в деяких приміщеннях: велетенську трубу, з якої на підлогу повільно витікало щось руде й липке; височенну круту грильязну гору і умпа-лумпів (обв'язаних для безпеки мотузками), що відколювали від неї величезні грильязні брили; машину, з якої сіявся навсібіч білосніжний порошок, наче хуртовина...

Пані Тіві мало не знудило, і містер Вонка уже дав їй свій циліндр, але на щастя, ліфт почав зупинятися. Коли двері ліфта роз'їхалися, містер Вонка попередив усіх бути дуже обережними у приміщенні, в яке вони заходять.

Розділ 26. Телевізійно-шоколадний цех

Приміщення було таке яскраве й сліпучо-біле, що вони аж замружили від болю очі й зупинилися. Містер Вонка дав кожному по парі чорних окулярів.

Довга і вузька зала була вся біла. В дальньому кутку стояла велетенська телекамера на коліщатах, навколо неї юрмилася ціла армія умпа-лумпів, вони всі були у захисних скафандрах. У протилежному кутку зали за столом сидів ще один умпа-лумпа і дивився на екран величезного телевізора.

Містер Вонка розповів, що тут його найвидатніший винахід — телевізійний шоколад. Він пояснив, а потім продемонстрував, як це все діє. Умпа-лумпи принесли величезну плитку шоколаду. Вона була завбільшки як той матрац, що на ньому Чарлі спав удома. Містер Вонка пояснив, що шоколадка має бути велика, бо якщо висилати щось по телебаченню, то з другого боку воно завжди виходить значно менше, ніж заходило. Потім небезпечно проміння роздерло шоколаду на невидимі маленькі часточки. Усі побігли у протилежний край зали, де стояв величезний телевізор. Звідти з'явилася маленька плиточка шоколаду. Чарлі простягнув руку і взяв справжню шоколадку з екрану. З подиву він ледь її не впустив. Дідуньо Джо закричав, що це змінить увесь світ.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розділ 27. Майка Тіві передають по телебаченню

Майк Тіві запитав, чи можна по телебаченню передати живу людину. Містер Вонка здивувався. Він сказав, що навіть не думав про це, та й таке дуже небезпечно. Щойно почувши слова містера Вонки: "Я майже впевнений, що можна... авжеж, можна", Майк Тіві зірвався й побіг до протилежного кутка зали, де стояла велика телекамера. Хлопець летів мов навіжений, а добігши до величезної телекамери, відразу підскочив до рубильника, порозкидавши навсібіч умпа-лумпів. Після сліпучого спалаху Майка не стало. Батьки хлопчика розхвилювалися, містер Вонка сказав, що треба надіятися на краще.

Усі зібралися біля телевізора. Екран раптом замерехтів. Тоді з'явилися хвилясті лінії. Почав з'являтися Майк Тіві. Пан Тіві крикнув, що його син став карликом. З телевізора долинув тонесенький голосочок, ніби там пискнула мишка. Пані Тіві сягнула рукою й зняла з екрана крихітну фігурку сина. Зросту він мав два-три сантиметри. Батьки почали сварити містера Вонку, бо їх син не зможе ходити до школи. Майк тоненьким голоском пропищав, що все одно зможе дивитися вдома телевізор. Пан Тіві закричав, що викине той телевізор у вікно відразу, як приїдуть додому. Коли Майк Тіві таке почув, на нього напала жахлива істерика. Хлопець стрибав на маминій долоні, верещав, репетував і кусав її за пальці. Пан Тіві сховав сина в нагрудну кишеню піджака. Містер Вонка сказав, що дещо можна зробити: Майка треба покласти в спеціальну машину, якою тут випробовують, як і настільки розтягуються жуйки. Може, він тоді стане такий, як був, може, кілометрів на два. Хто його зна? Зате стане страшенно тонюсінкий.

Умпа-лумпи почали співати пісню про дітей, які весь час дивляться телевізор. У таких дітей в голові стає пусто, гниє уява, псується зір. Тому краще не дивитися

телевізор, а читати книжки.

Розділ 28. Залишився тільки Чарлі

З дітей залишився тільки Чарлі. Містер Вонка подивився на нього і раптом аж вибухнув радістю. Він сказав, що хлопчик виграв, і тепер почнеться справжня забава!

Чарлі, дідусь Джо і містер Вонка застрибнули у ліфт. Містер Вонка потягся до кнопки на високій скляній стелі ліфта. Там було написано: "Вгору й геть". Він натиснув кнопку. Скляні двері закрилися. Ліфт злетів угору, немов ракета. Вони помчали вгору-вгору-вгору. Чарлі і дідусь зрозуміли, що ліфт має пробитися крізь дах фабрики.

Раптом страшенний гуркіт розтрощених дощок і потовченої черепиці пролунав просто над їхніми головами. Дідунь Джо закричав: "Рятуйте! Нам кінець! Ми пропали!" Але містер Вонка заперечив: "Ні, не пропали! Ми пробилися! Ми вже назовні!". І справді, ліфт протаранив фабричний дах і тепер, мов ракета, летів просто в небо. Містер Вонка натиснув іншу кнопку.

Розділ 29. Інші діти ідуть додому

Ліфт зупинився, наче гелікоптер, завис угорі над фабрикою і над самим містечком, що розкинулося під ними. Крізь скляну підлогу Чарлі бачив, як інші діти поверталися додому. Августус Глуп був худий, як соломина. Віолета Бореґард, відома жуйколюбка, мала вже здоровий вигляд, але обличчя досі було фіолетове. Верука, пан і пані Солт йшли з голови до п'ят у відходах і смітті. А Майк Тіві мав метрів 3 заввишки, а тонюсінькій був, як дріт.

Потім містер Вонка сказав, що має поговорити з Чарлі про дещо важливе. Чоловік натиснув ще одну кнопку — і ліфт майнув у небо.

Розділ 30. Шоколадна фабрика Чарлі

Великий скляний ліфт тепер ширяв високо над містом. Містер Вонка спитав Чарлі, чи йому подобається шоколадна фабрика. Хлопчик відповів, що це найчудовіша фабрика на світі. Тоді містер Вонка сказав, що вирішив подарувати фабрику Чарлі. Як тільки хлопець підросте і зможе нею управляти, фабрика належатиме йому.

Чарлі витріщився на містера Вонку. Дідунь Джо роззявив рота, намагаючись щось сказати, але не міг видушити й словечка. Довідавшись про сім'ю Чарлі, містер Вонка сказав, що батьки хлопця, бабусі і дідусі теж можуть перебратися на фабрику. Чарлі заперечив: дідусь і бабусі дуже старенькі і 20 років не злазили з ліжка. Тоді містер Вонка дещо придумав.

Ліфт прилетів до хатинки Бакетів. Він пробив дах і потрапив у спальню до стареньких, що лежали на ліжку. Усі троє стареньких подумали, що настав кінець світу. Бабуня Джорджина зомліла, в бабусі Джозефіни випала з рота штучна щелепа, дідусь Джордж заховав голову під ковдру, а з сусідньої кімнати примчали пан і пані Бакети.

Дідунь Джо вийшов з ліфта, Чарлі кинувся в обійми мамі і розповів, що вони всі житимуть на фабриці містера Вонки й допомагатимуть йому нею керувати! Містер Вонка попросив батьків не хвилюватися за хату, яка їм уже не знадобиться.

Минуло чимало часу, поки Чарлі з дідунем Джо змогли нарешті всім пояснити, що з ними сьогодні відбувалося. Але й після цього всі вони відмовилися їхати на фабрику в

ліфті. Бабусі і дідусь хотіли померти на своєму ліжку. Але містер Вонка, дідунь Джо та Чарлі, не зважаючи на їхні крики, просто заштовхали ліжку в ліфт. А тоді ще й пана та пані Бакетів туди затягли. Потім зайшли й самі. Містер Вонка натиснув кнопку. Двері з'їхалися. Бабуня Джорджина заголосила. А ліфт піднявся над підлогою і вилетів крізь проламаний дах просто в небо.

Чарлі виліз на ліжку і намагався заспокоїти заціпенілих від жаху стареньких. "А якщо ми долетимо, то там буде якась їжа? — запитала бабуся Джозефіна. — Я просто вмираю з голоду! Ми всі такі голодні!". "Якась їжа? — розреготався Чарлі. — О-о!.. Ще хвилику — й побачите!..".

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу